

ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ.

ՄԵԾ ԵՂՋԻՒՐԱԻՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԸ.

Մաքրութեան նշանակութիւնը կաթնասնեստութեան մէջ.

Կաթնատնտեսութիւնը շահաւէտ դարձնելու ամենակարեւոր պայմաններէց մէկն է նաեւ չափադանց մաքրութիւնը: Չանաղան գործարանական նիւթերէց, անասունների աղբից, կաշուի վերայի թէւիկից, մազերից, կաթնային մնացորդներից, փոշուց յառաջացած անմաքրութիւնները ոչ միայն իւրեանց մէջ անթիւ անհամար սոււնիք են պարունակում, այլ և դոցա համար պարարտ հող են ներկայացնում: Հետեւապէս, եթէ կամենում ենք սահմանափակել կամ բոլորովին արգելել սոււնիքի գործունէութիւնը, որ մեծապէս վնասում է կաթին, առաջին դործը պէտք է լինի կաթնատնից հեռացնել բոլոր անմաքրութիւններն և ձեռք առնել բոլոր միջոցները, որոնք նպաստում են մաքրութեանը և դիմադրում սոււնիքի վարդապանը:

Պէտք է առանձին ուշ դարձնել նաեւ դոմերի և կաթնատները օդի մաքրութեան վերայ: Որքան անմաքուր լինի դոմի օդը, այնքան աւելի մեծ թուով սոււնիք կպարունակէ և աւելի շատ սաղմեր կընկնեն կաթի մէջ, որով և աւելի արագ կերպով տեղի կունենան նորանում ամէն տեսակ վնասակար փոփոխութիւններ:

Կաթնատան օդը մաքուր լինելուց դատ, պէտք է հնարեղածին չափի նաեւ չոր լինի, բացի այն տեղից, ուր պանիր է մակարդում, որովհետեւ կաթն ընդունակ է խոնաւութիւնից յառաջացած և օդի մէջ տարածուած մըլահոտը, անմաքրութիւնները իւր մէջ ընդունելու և նոյնը հաղորդելու իրենից պատրաստած իւղին, այլ և սոււնիքը շատ լաւ բազմանում են խոնաւ օդի մէջ: Այս պատճառով կաթը չպէտք է պահել նաեւ այնպիսի տեղերում, որոնք իբրեւ ընակարան, մառան, խոհանոց են ծառայում, որովհետեւ այդպիսի տեղերի օդը յաճախ հալածու է լինում վատ գոլորշիներով և բակտերիաներով: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ կաթնատան զերբը, առաստաղի և պատերի ներկը, յատակի կաղմութիւնը պէտք է հնարեղածին չափ բաւարարութիւն տան մաքրասիրութեան պահանջ-

ներին: Առաստաղները, պատերը և յատակներն այնպէս պէտք է շինուած լինին, որ հարողանանք ճշտութեամբ մաքրել, լուանալ:

Նոյն կանոնները պէտք է պահպանել նաև կաթնամանների վերաբերմամբ: Ամանները հարող են լինել փայտից կամ մետաղից, գլխաւորապէս թիթեղից (կլայեկած երկաթ), կամ արծնապակած և կամ վերջապէս իւզաներկով ներկած: Մետաղեայ ամաններն աւելի ճշտ են մաքրուած, այդ պատճառով աւելի յարմար են համարուած փայտեայ ամաններից. վերջիններէն ծաղոտիքների մէջ կաթի մնացորդներն աւելի ճշտութեամբ են մնում: Փորձերը ցոյց են տուել, որ փայտեայ ամանների մէջ աւելի շուտ և արագ են աճում սոււնիերը, քան թիթեղեայ և արծնապակած ամանների մէջ: Այն դէպքում, երբ արծնապակած ամաններ դժուար է ձեռք բերել, աւելի լաւ է գործածել թիթեղեայ ամաններ: Թիթեղից շինուած ամանները բացի ճշտութեամբ մաքրուելուց, թեթեւութեան պատճառով աւելի յարմար են գործածութեան. թէպէտ փայտեայ ամաններն ևս այն առաւելութիւններն ունին, որ աւելի արժան և ամուր են լինում և վատ հաղորդող են տաքութեան *:

Լաւ է նախ տաք և ապա սառն ջրով լուանալ, արել, չորացնել և առժամանակ թողնել մաքուր սառն օդի մէջ: Կաթնամանները աւելի լաւ մաքրել հարելի է խողանակով և լուալ նատրոնի մոխրաջրի (натровый щелок) լուծուածքով: Գործադրելիս հարկաւոր է այդ լուծուածքի մի մասը վերցնել և խառնել 100 մաս ջրի հետ, այնպէս որ ստացուած նոր լուծուածքը պարունակէ իւր մէջ $0,17\%$ նատրոն. Սողայի (հալաքաք) լուծուածքի հետ համեմատած ուս աւելի յարմար է, որովհետև աւելի դիւրութեամբ է խառնուած ջրի հետ, աւելի լաւ է լուծում, մաքրում ճարպը և սողայից էլ թանգ չէ: Այս գործողութիւնը կատարելուց յետոյ ամանը պէտք է լուանալ նաև մաքուր և սառն ջրով: Յարմար միջոց է համարուած բացիլներ ոչնչացնելու համար նաև կրկնածմբաթթու կրի (двойная сернисто-кислая известь) հեղուկ վիճակի մէջ գործադրելը: Այս լուծուածքից պէտք է ցաննել առաստաղի, պատերի և յատակի, նմանապէս ամանների վերայ: Նախ քան մի աման գործադրելը հարկաւոր է ջրով լաւ լուանալ, իսկ մետաղեայ ամանները մաքուր շորով ևս չորացնել: Թէ նատրոնի և թէ սոդի լուծուածք-

* Հիանալի կարճամաններ կարելի է ստանալ Մոսկուայում Ն. Վ. Վերեչագինից եւ ուրիշ բաղաններում նոսր ներկայացուցիչներից:

Ներքով լուանալուց յետոյ ամանները՝ պէտք է կանոնաւորապէս մաքրել, որովհետեւ այդ նիւթերը անհաճոյ համ են ունենում: Աւելի յարմար է ժամանակ առ ժամանակ, մինչև իսկ ամէն օր, ամանները ենթարկել չափազանց շատ տաքացրած գոլորշու (105—110°) ազդեցութեան, որը շոգեմեքենայ կամ շոգեկաթոսայ եղած տեղերում հեշտութեամբ կարելի է կատարել: Շոգին խողանակից և ջրից անհամեմատ աւելի լաւ կարող է մտնել ամանների ծակ ու ծուկերը և ոչնչացնել այնտեղ եղած անմաքրութիւնները, սոււկերը:

Ամանները մաքրելուց յետոյ (մանաւանդ փայտեայ ամանները) պէտք է լաւ չորացնել. հակառակ դէպքում հեշտութեամբ մըլահոտ են ստանում, որ ոչ միայն կաթին, սերին և նոցանից ստացուած այլ կերակրեղէններին է վնասում, այլ և սոււկերի զարգացմանը նպաստում է:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Կատարելագործուած հեռախօս. — Ամերիկացի Պուպին պրոֆեսորը մի քանի ժամանակ առաջ հետեւեալ նշանաւոր գիւտն արաւ: Մինչև այժմ մարդուս ձայնը հեռախօսով միայն որոշեալ հեռաւորութեան վրայ էր հաղորդւում, որովհետեւ պղնձեայ հաղորդիչները, որոնց միջով անցնում է էլեքտրական հոսանքը, կլանում են նրա էներգիայի մի մասը և որքան երկար է լինում հաղորդիչը, այնքան աւելի են կլանում հոսանքի էներգիայից: Քանի որ հեռախօսով խօսելու համար շատ թոյլ հոսանք է գործածւում, ուստի համեմատաբար կարճ տարածութեան վրայ նրա թուլանալը շատ զգալի է դառնում. այս հոսանքները այլ ևս անկարող են հանդիսանում պահանջուած ոյժով ճօճել ընդունող ապարատի ձողիկը. սրա հետեւանքը լինում է այն, որ ձայնը քանի գնում թուլանում է, անորոշ է դառնում: Զրի տակի հեռախօսով միայն 30—40 վերստ հեռաւորութեան վրայ բառերը պարզութեամբ լսւում են. իսկ գետնի վրայի հաղորդիչները մինչև 1000—1200 վերստ հեռաւորութեան վրայ բառերը